

Ochrona sygnalistów procedury zgłoszeń i obowiązki pracodawcy cz. 3

Edukacja szkolna przeciw wykluczeniu oraz dotycząca zagadnień z jakimi zgłaszają się obywatele
do Punktów NPO/NPP

Zrealizowano w ramach projektu "Prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej,
świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu
edukacji prawnej w roku 2025"

**Projekt zrealizowano ze środków finansowych pochodzących z budżetu państwa w ramach
dotacji celowej przekazanej przez Miasto Nowy Sącz.**

Ochrona signalistów procedury zgłoszeń i obowiązki pracodawcy

Edukacja szkolna przeciw wykluczeniu oraz dotycząca zagadnień z jakimi zgłaszają się obywatele do Punktów NPO/NPP

Zrealizowano w ramach projektu "Prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu edukacji prawnej w roku 2025"

Projekt zrealizowano ze środków finansowych pochodzących z budżetu państwa w ramach dotacji celowej przekazanej przez Miasto Nowy Sącz.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZGŁOSZENIA ANONIMOWE

Zgłoszenia anonimowe

Podmiot prawny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz organ publiczny mogą przyjmować zgłoszenia dokonane anonimowo (art. 7 ust. 1 u.o.s.). Mogą one same decydować o możliwości przyjmowania zgłoszeń anonimowych.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Sygnalista podlega ochronie już od chwili dokonania zgłoszenia lub ujawnienia publicznego. Wystarczy zgłoszenie o naruszeniu prawa, aby korzystać z ochrony jako sygnalista. Sygnalista nie będzie musiał przy tym uprawdopodobniać, że doszło do naruszenia prawa, ani nie będzie zobowiązany do składania oświadczeń pod rygorem odpowiedzialności karnej za podawanie nieprawdziwych informacji.

Warunkiem przyznania ochrony jest uzasadnione przekonanie sygnalisty, że będąca przedmiotem zgłoszenia lub ujawnienia publicznego informacja jest prawdziwa w momencie dokonywania zgłoszenia lub ujawnienia publicznego oraz to, że stanowi informację o naruszeniu prawa. Ponadto taka informacja będzie musiała być uzyskana w kontekście związanym z pracą.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Wobec sygnalisty nie mogą być podejmowane działania odwetowe ani próby lub groźby zastosowania takich działań (art. 11 u.o.s.).

Zgodnie z przepisami art. 2 pkt 2 u.o.s. przez **działanie odwetowe** należy rozumieć bezpośrednie lub pośrednie działanie lub zaniechanie w kontekście związanym z pracą, które jest spowodowane zgłoszeniem lub ujawnieniem publicznym i które narusza lub może naruszyć prawa sygnalisty lub wyrządza lub może wyrządzić nieuzasadnioną szkodę sygnaliście, w tym bezpodstawne inicjowanie postępowań przeciwko sygnaliście.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Ustawodawca w art. 12 u.o.s. określił katalog działań odwetowych, które nie mogą być podejmowane wobec sygnalisty, który świadczy pracę na podstawie stosunku pracy. Katalog ten ma charakter otwarty, co oznacza że zakazane mogą być także inne działania, które naruszają prawa sygnalisty i są spowodowane zgłoszeniem lub ujawnieniem publicznym.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Zakazane są w szczególności działania polegające na:

- 1) odmowie nawiązania stosunku pracy;
- 2) wypowiedzeniu lub rozwiązaniu bez wypowiedzenia stosunku pracy;
- 3) niezawarciu umowy o pracę na czas określony lub umowy o pracę na czas nieokreślony po rozwiązaniu umowy o pracę na okres próbny, niezawarciu kolejnej umowy o pracę na czas określony lub niezawarciu umowy o pracę na czas nieokreślony po rozwiązaniu umowy o pracę na czas określony - w przypadku gdy sygnalista miał uzasadnione oczekiwanie, że zostanie z nim zawarta taka umowa;
- 4) obniżeniu wysokości wynagrodzenia za pracę;
- 5) wstrzymaniu awansu albo pominięciu przy awansowaniu;

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

- 6) pominięciu przy przyznawaniu innych niż wynagrodzenie świadczeń związanych z pracą lub obniżeniu wysokości tych świadczeń;
- 7) przeniesieniu na niższe stanowisko pracy;
- 8) zawieszeniu w wykonywaniu obowiązków pracowniczych lub służbowych;
- 9) przekazaniu innemu pracownikowi dotychczasowych obowiązków sygnalisty;
- 10) niekorzystnej zmianie miejsca wykonywania pracy lub rozkładu czasu pracy;
- 11) negatywnej ocenie wyników pracy lub negatywnej opinii o pracy;
- 12) nałożeniu lub zastosowaniu środka dyscyplinarnego, w tym kary finansowej, lub środka o podobnym charakterze;

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

- 13) przymusie, zastraszaniu lub wykluczeniu;
- 14) mobbingu;
- 15) dyskryminacji;
- 16) niekorzystnym lub niesprawiedliwym traktowaniu;
- 17) wstrzymaniu udziału lub pominięciu przy typowaniu do udziału w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe;
- 18) nieuzasadnionym skierowaniu na badania lekarskie, w tym badania psychiatryczne, chyba że przepisy odrębne przewidują możliwość skierowania pracownika na takie badania;

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

19) działaniu zmierzającym do utrudnienia znalezienia w przyszłości pracy w danym sektorze lub w danej branży na podstawie nieformalnego lub formalnego porozumienia sektorowego lub branżowego;

20) spowodowaniu straty finansowej, w tym gospodarczej, lub utraty dochodu;

21) wyrządzeniu innej szkody niematerialnej, w tym naruszeniu dóbr osobistych, w szczególności dobrego imienia sygnalisty (art. 12 ust. 1 u.o.s.).

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Jeżeli praca lub usługi były, są lub mają być świadczone na podstawie innego niż stosunek pracy stosunku prawnego stanowiącego podstawę świadczenia pracy lub usług lub pełnienia funkcji, lub pełnienia służby, dokonanie zgłoszenia lub ujawnienia publicznego nie może stanowić podstawy działań odwetowych, o których mowa w przepisach art. 12 u.o.s. o ile charakter świadczonej pracy lub usług lub pełnionej funkcji, lub pełnionej służby nie wyklucza zastosowania wobec sygnalisty takiego działania.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Dodatkowo dokonanie zgłoszenia lub ujawnienia publicznego nie może stanowić próby lub groźby zastosowania działań odwetowych, obejmujących w szczególności:

- 1) wypowiedzenie umowy, której stroną jest sygnalista, w szczególności dotyczącej sprzedaży lub dostawy towarów lub świadczenia usług, odstąpienie od takiej umowy lub rozwiązanie jej bez wypowiedzenia;
- 2) nałożenie obowiązku lub odmowę przyznania, ograniczenie lub odebranie uprawnienia, w szczególności koncesji, zezwolenia lub ulgi (art. 13 ust. 2 u.o.s.).

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Zakaz stosowania działań odwetowych nie oznacza, że pracodawca (podmiot prawny) nie może podejmować w stosunku do sygnalisty działań dyscyplinujących łącznie z rozwiązaniem umowy, jeżeli przyczyną podjęcia takiej decyzji nie jest dokonanie zgłoszenia lub ujawnienia publicznego, ale naruszenie obowiązków pracowniczych.

WAŻNE! To na pracodawcy spoczywał ciężar dowodu, że ww. podjęte działanie nie jest działaniem odwetowym.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Za podejmowanie działań odwetowych ustawodawca przewiduje sankcje karne w art. 55 u.o.s. :

ust. 1. Kto podejmuje działania odwetowe wobec sygnalisty, osoby pomagającej w dokonaniu zgłoszenia lub osoby powiązanej z sygnalistą, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

ust. 2. Jeżeli sprawca tego czynu działa w sposób uporczywy, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ZAKAZ PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Sygnalista, wobec którego dopuszczono się działań odwetowych, będzie miał prawo do odszkodowania w wysokości nie niższej niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w poprzednim roku (**w 2023 r. wyniosło ono 7155,48 zł**) lub prawo do zadośćuczynienia (art. 14 u.o.s.).

OCHRONA SYGNALISTÓW – ODPOWIEDZIALNOŚĆ SYGNALISTY

Dokonanie zgłoszenia lub ujawnienia publicznego jako podstawa odpowiedzialności sygnalisty (art. 16 u.o.s.):

Dokonanie zgłoszenia lub ujawnienia publicznego nie może stanowić podstawy odpowiedzialności, w tym odpowiedzialności dyscyplinarnej lub odpowiedzialności za szkodę z tytułu naruszenia praw innych osób lub obowiązków określonych w przepisach prawa, w szczególności w przedmiocie zniesławienia, naruszenia dóbr osobistych, praw autorskich, ochrony danych osobowych oraz obowiązku zachowania tajemnicy, w tym tajemnicy przedsiębiorstwa pod warunkiem że sygnalista miał uzasadnione podstawy sądzić, że zgłoszenie lub ujawnienie publiczne jest niezbędne do ujawnienia naruszenia prawa zgodnie z ustawą.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ODPOWIEDZIALNOŚĆ SYGNALISTY

c.d. Dokonanie zgłoszenia lub ujawnienia publicznego jako podstawa odpowiedzialności sygnalisty (art. 16 u.o.s.):

W przypadku wszczęcia postępowania prawnego dotyczącego odpowiedzialności, (np. dyscyplinarnej lub odpowiedzialności za szkodę z tytułu naruszenia praw), sygnalista może wystąpić o umorzenie takiego postępowania.

Warunek: Uzyskanie informacji będących przedmiotem zgłoszenia lub ujawnienia publicznego lub dostępu do takich informacji nie nastąpiło w ramach czynu zabronionego.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ODPOWIEDZIALNOŚĆ SYGNALISTY

Sygnalista, który działa w złej wierze przekazując informacje nieprawdziwe nie podlega ochronie. Jeśli w wyniku tych działań naruszone zostały interesy i dobra osobiste innej osoby to osoba, która poniosła szkodę z powodu świadomego zgłoszenia lub ujawnienia publicznego nieprawdziwych informacji przez sygnalistę, ma prawo do odszkodowania lub zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych od sygnalisty, który dokonał takiego zgłoszenia lub ujawnienia publicznego (art. 15 u.o.s.).

OCHRONA SYGNALISTÓW – ODPOWIEDZIALNOŚĆ SYGNALISTY

Zgodnie z art. 57 u.o.s. Kto dokonuje zgłoszenia lub ujawnienia publicznego, wiedząc, że do naruszenia prawa nie doszło, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Ustawa nie zwalnia sygnalisty z odpowiedzialności karnej za popełniony czyn zabroniony. W tym zakresie stosuje się wyłącznie przepisy postępowania karnego, a ustawa w ogóle w te kwestie nie ingeruje. Sąd dokonujący oceny zachowania sprawcy czynu zabronionego może oczywiście wziąć pod uwagę dokonanie zgłoszenia sygnalnego. Rozstrzygając w tym przedmiocie sąd działa w ramach swobodnej oceny dowodów.

OCHRONA SYGNALISTÓW – ODPOWIEDZIALNOŚĆ SYGNALISTY

Przepisy prawa karnego dotyczące ochrony pracodawcy przed nieuczciwymi sygnalistami:

- zniesławienie (art. 212 KK)
- fałszywe oskarżenie (art. 234 KK)
- tworzenie fałszywych dowodów (art. 235 KK)
- zawiadomienie o przestępstwie niepopelnionym (art. 238 KK)
- naruszenie tajemnicy służbowej (art. 266 KK)
- bezprawne uzyskanie informacji (art. 267 KK)

OCHRONA SYGNALISTÓW – PRZEPISY KARNE

- **art. 54 ust. 1 u.o.s** - kto, chcąc, aby inna osoba nie dokonała zgłoszenia, uniemożliwia jej to lub istotnie utrudnia, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku;
- **art. 55 ust. 1 u.o.s.** – kto podejmuje działania odwetowe wobec sygnalisty, osoby pomagającej w dokonaniu zgłoszenia lub osoby powiązanej z sygnalistą, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2;
- **art. 56 u.o.s** – kto wbrew przepisom ustawy ujawnia tożsamość sygnalisty, osoby pomagającej w dokonaniu zgłoszenia lub osoby powiązanej z sygnalistą, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku;

OCHRONA SYGNALISTÓW – PRZEPISY KARNE

- **art. 57 u.o.s.** – kto dokonuje zgłoszenia lub ujawnienia publicznego, wiedząc, że do naruszenia prawa nie doszło, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2;
- **art. 58 u.o.s.** – kto, będąc odpowiedzialnym za ustanowienie procedury zgłoszeń wewnętrznych, wbrew przepisom ustawy procedury tej nie ustanawia lub ustanawia ją z istotnym naruszeniem wynikających z ustawy wymogów, podlega karze grzywny.

OCHRONA SYGNALISTÓW – KORZYŚCI DLA PRACODAWCÓW

Ustalenia procedury dokonywania zgłoszeń nie należy traktować wyłącznie jako obowiązku nałożonego na podmiot prawny czy utrudnienia w prowadzeniu działalności gospodarczej, ale przede wszystkim jako szansę pozyskania informacji, które pozwolą odpowiednio wcześniej zareagować na naruszenie i ograniczyć jego skutki (zapobieżenie wystąpieniu szkody lub ograniczenie jej rozmiarów). Dobra procedura zgłoszeń wewnętrznych to również inwestycja w pozytywny wizerunek firmy.

Ustawa pozwala na wprowadzenie w zakresie przedmiotowym procedury wewnętrznej własnych regulacji, np. kodeksów etyki, procedur antymobbingowych.

OCHRONA SYGNALISTÓW – KORZYŚCI DLA PRACODAWCÓW

Umożliwienie pracownikom zgłaszania problemów może przyczynić się:

- zwiększonego zaangażowania pracowników;
- zwiększania lojalności wobec pracodawcy;
- zwiększa poczucie bezpieczeństwa i zaufania ze strony pracowników;
- powiększenia świadomości pracowników i przełożonych w zakresie występujących nieprawidłowości w zakładzie pracy.

